

IPA-ACON ASSURANCE B.V.

Wilhelminapark 29
Postbus 6222
2001 HE Haarlem
Telefoon 023 - 531 9539
Fax 023 - 531 1700
info@ipa-acon.nl
www.ipa-acon.nl

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Bergen
Postbus 175
1860 AD BERGEN

Haarlem, 3 juli 2018

Reg.nr.: 102877/215/396/445

Betreft : Accountantsrapport 2017 gemeente Bergen

Geachte leden van de raad,

In aansluiting op onze werkzaamheden in het kader van de controle van de jaarrekening 2017 van uw gemeente, presenteren wij u hierbij de resultaten van onze controle.

De hierin opgenomen bevindingen en aanbevelingen hebben wij reeds ambtelijk in concept besproken.

De jaarrekeningcontrole is bij de gemeente Bergen op een prettige en in een constructieve samenwerking verlopen. Wij hebben van de directie, management en medewerkers een goede medewerking en alle benodigde informatie ontvangen. Onze dank hiervoor.

Wij zijn gaarne bereid tot het verstrekken van nadere toelichtingen.

Hoogachtend,
Ipa-Acon Assurance B.V.

mr. drs. J.C. Olij RA

Bijlage: accountantsrapport 2017

IPA-ACON ASSURANCE B.V.

Wilhelminapark 29
Postbus 6222
2001 HE Haarlem
Telefoon 023 - 531 9539
Fax 023 - 531 1700
info@ipa-acon.nl
www.ipa-acon.nl

ACCOUNTANTSRAPPORT 2017

GEMEENTE BERGEN

INHOUDSOPGAVE

PAGINA

1	BESTUURLIJKE SAMENVATTING	1
1.1	Opdracht	1
1.2	Ontwikkelingen organisatie	1
1.3	Oordeel bij de jaarrekening 2017 goedkeurend	2
1.4	Controleaanpak	2
1.5	Samenvatting bevindingen	3
2	CONTROLEPLAN, RISICOANALYSE, TOLERANTIES	4
2.1	Controleplan en -protocol	4
2.2	Risicoanalyse	4
2.3	Controletoleranties	4
3	PLANNING EN KWALITEIT OPSTELDOSSIER	6
3.1	Planning onder druk	6
3.2	Kwaliteit opsteldossier 2017 moet verbeteren	6
4	UITVOERING VERBIJZONDERDE INTERNE CONTROLES EN INTERIMCONTROLE ..	7
4.1	Opzet en uitvoering verbijzonderde interne controle	7
4.1.1	<i>Algemeen</i>	7
4.1.2	<i>Aanbevelingen versterking VIC-functie</i>	7
4.2	Review werkzaamheden VIC	8
4.3	Conclusies interim-controle en opvolging bevindingen	9
4.4	Borging proces aanbesteden	10
4.5	Verstreekte subsidies	12
4.6	Onderzoek dubbele betalingen	12
5	SOCIAAL DOMEIN	13
5.1	Inleiding	13
5.2	Interne beheersing en jaarwerk	13
5.3	Afwikkeling tussenrekeningen sociaal domein	14
5.4	Persoonsgebonden budgetten	14
5.5	Beoordeling verantwoorde bestedingen Wmo en Jeugdhulp (in natura)	15
5.6	Samenvatting fouten en onzekerheden en analyse	16
6	UITVOERING EINDEJAARSCONTROLE	17
6.1	Jaarrekening en financiële administratie	17
6.2	Begrotingsrechtmatigheid	17
6.3	Administratievoering en overige financiële aangelegenheden	17
6.3.1	<i>Doorgevoerde correcties</i>	18
6.3.2	<i>Verkoop onroerende zaken en het BBV</i>	18
6.3.3	<i>Alliander NV</i>	18
6.3.4	<i>Sportcomplex de Beeck afgebrand</i>	18

6.4	Opmerkingen jaarverslaggeving	18
6.4.1	BBV en beleidsindicatoren	18
6.4.2	Programmarekening van baten en lasten.....	19
6.5	Balans en financiële positie	19
6.6	Voorzieningen	20
6.7	Grondexploitaties en paragraaf grondbeleid	20
6.7.1	Actualisatie grondexploitatie Mooi Bergen	20
6.7.2	Toepassing faciliterend grondbeleid.....	21
6.7.3	Aanbevelingen Commissie BBV.....	21
7	SINGLE INFORMATION EN SINGLE AUDIT (SISA)	23
7.1	Algemeen.....	23
7.2	Participatiewet/BUG	23
7.3	Rapport van bevindingen.....	23
8	OVERIGE BEVINDINGEN.....	24
8.1	Fiscale aangelegenheden	24
8.2	Automatisering	24
8.3	Voortgang ENSIA	24
8.4	Wet Normering Topinkomens (WNT)	24
8.5	Fraude.....	25
8.6	Corruptie- en omkopingsrisico's	25
9	CONCLUSIE.....	26
9.1	Geconstateerde fouten en onzekerheden	26
9.2	Samenvatting bevindingen in dit rapport	26
9.3	Controleverklaring.....	27

Bijlage

Tabel van fouten en onzekerheden SiSa 2017

Wilhelminapark 29
Postbus 6222
2001 HE Haarlem
Telefoon 023 - 531 9539
Fax 023 - 531 17 00
info@ipa-acon.nl
www.ipa-acon.nl

Aan de gemeenteraad van de
gemeente Bergen
Postbus 175
1860 AD BERGEN

Haarlem, 3 juli 2018

Reg.nr. : 101699/215/396/445
Betreft : Accountantsrapport 2017 gemeente Bergen

Geachte leden van de raad,

Wij hebben de jaarrekening 2017 van de gemeente Bergen gecontroleerd. In dit accountantsrapport geven wij onze belangrijkste controlebevindingen weer.

1 BESTUURLIJKE SAMENVATTING

1.1 Opdracht

Wij hebben in het kader van de gezamenlijke aanbesteding van de accountantscontrole van de jaarrekeningen van de gemeenten Bergen, Uitgeest, Castricum, Heiloo en de Werkorganisatie BUCH op 29 juni 2016 een offerte uitgebracht. Met de overeenkomst van 16 december 2016 heeft u ons de opdracht tot accountantscontrole gegeven voor de boekjaren 2017 en 2018 (met de optie tot 4 maal 1 jaar verlenging). Uw gemeente heeft per 1 januari 2017 middels een dienstverleningsovereenkomst de uitvoering van taken inclusief de ambtelijke organisatie overgedragen aan de gemeenschappelijke regeling Werkorganisatie BUCH.

1.2 Ontwikkelingen organisatie

Het moge duidelijk zijn dat in het afgelopen jaar hard gewerkt is aan de vormgeving van de nieuwe BUCH-organisatie, met daarin het integreren van de werkprocessen van de vier afzonderlijke gemeenten. Hierin zijn ook zeker de nodige stappen gezet. De interne beheersing van de (kern) financiële processen is in onze controle een belangrijk punt van aandacht geweest. We hebben geconstateerd dat de basisprocessen, ondanks alle positieve ontwikkelingen, nog niet op orde zijn.

Tevens is er aandacht voor de verschillende aspecten rondom de implementatie van het sociaal domein, de (geactualiseerde) grondexploitaties, de toepassing van de verslaggevingsvoorschriften (BBV), alsmede het aanbestedingsbeleid, de SiSa en de Wnt.

1.3 Oordeel bij de jaarrekening 2017 goedkeurend

Wij hebben bij de jaarrekening 2017 van Bergen op 3 juli 2018 een goedkeurende controleverklaring afgegeven voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid. De niet gecorrigeerde fouten en resterende onzekerheden overstijgen de goedkeuringstoleranties op jaarrekeningniveau niet. Toch plaatsen wij de volgende kanttekeningen bij ons oordeel.

Status sociaal domein

Op het moment van afsluiting van onze controle (peildatum eind mei 2018) zien wij als we kijken naar het aantal ontvangen productieverantwoordingen en controleverklaringen van instellingen, dat daar waar op basis van het controleprotocol een gewaarmerkte productieverantwoording inclusief controleverklaring noodzakelijk is, deze stukken, op twee na, zijn ontvangen¹. En de ontvangen controleverklaringen van de huisaccountants van de zorgverleners inzake de Wmo en Jeugdhulp zijn overwegend goedkeurend van aard - voor zowel de getrouwheid als de rechtmatigheid.

Het beeld wordt nog wel gedomineerd door de afkeurende verklaringen bij de verantwoordingen Pgb's inzake de Wmo en Jeugdhulp (de zgn. trekkingsrechten) van het SVB.

Interne beheersing sociaal domein in 2017 nog niet toereikend

Los van het uiteindelijke accountantsoordeel bij de jaarrekening 2017 met betrekking tot het sociaal domein behoeft het financieel-administratief beheer zeer nadrukkelijk de aandacht van uw college en de Werkorganisatie BUCH. Deze constatering is op zich geen verrassing meer, immers wij hebben dit ook al verwoord in paragraaf 1.3 van de managementletter 2017. Na afronding van onze interim-controle zijn in de periode januari 2018 tot met medio juni 2018 intern nog veel aanvullende werkzaamheden uitgevoerd ten einde meer zekerheid te verkrijgen rondom de processen Wmo en Jeugdhulp. Deze interne werkzaamheden hebben geleid tot aanzienlijke correcties in de financiële administraties en jaarrekeningen van alle 4 BUCH-gemeenten.

Focus sociaal domein 2018

Mede op basis van gesprekken met uw medewerkers hebben wij geconstateerd dat ultimo mei 2018 de focus bij de back-office nog geheel ligt op de afwikkeling van het boekjaar 2017 (en 2016). Wij hebben op dit moment geen actueel inzicht in de voortgang en kwaliteit van de processen met betrekking tot de Wmo en Jeugdhulp, dit in relatie met de verwerking en interne controles rondom het digitale berichtenverkeer.

Natuurlijk geven wij in dit rapport (hoofdstuk 5) op ons oordeel rondom het sociaal domein een uitgebreidere toelichting en geven wij aanbevelingen om de interne beheersing te verbeteren. En bij de eerstkomende interim-controle zullen wij de stand van zaken wederom beoordelen en zo nodig hierover rapporteren in de managementletter 2018.

1.4 Controleaanpak

Onze controleaanpak bestaat in hoofdlijnen uit drie fasen, namelijk de planning en risicoanalyse, de interim-controle en de jaarrekeningcontrole. Het intern controleplan komt aan bod in hoofdstuk 2. In hoofdstuk 3 en 4 wordt ingegaan op het jaarrekeningproces, de uitvoering van de verbijzonderde interne controles en geven wij een samenvatting van de belangrijkste bevindingen uit de interim-controle. In hoofdstuk 5 gaan wij specifiek in op het sociaal domein. De bevindingen van de

¹ Betreft Stichting Parlan en Opvoedpoli Alkmaar.

eindejaarscontrole zijn opgenomen in hoofdstuk 6. Daarna zullen de bevindingen in het kader van de SiSa (Single information Single audit) aan de orde worden gesteld. Na de overige bevindingen en actualiteiten sluiten wij het rapport af met de conclusies.

1.5 Samenvatting bevindingen

In deze paragraaf geven wij onze bestuurlijk belangrijkste conclusies naar aanleiding van de door ons uitgevoerde controle van de jaarrekening 2017 weer. In onderstaande tabel hebben wij de in deze rapportage opgenomen aanbevelingen, bevindingen als volgt samengevat:

Par.	Onderwerp	Oordeel	Aanbeveling / toelichting
9.2	Getrouwheid	<i>Goedkeurend</i>	Zie ook controleverklaring.
9.2	Rechtmatigheid	<i>Goedkeurend</i>	Zie ook controleverklaring.
7	SiSa-verantwoording	<i>Geen overschrijding, verbeterpunt</i>	Geen bijzonderheden. Kwaliteit SiSa-dossier verdient aandacht.
6.2, 6.4, 6.6.2	Naleving BBV i.v.m. wijzigingen	<i>Aandachtspunt</i>	Uitwerking BBV in de jaarrekening en/of verordening(en) kan nog worden verbeterd.
4.1, 4.2	Verbijzonderde interne controles (VIC)	<i>Toereikend, met verbeterpunten</i>	In de basis uitvoering conform intern controleplan 2017. Er zijn evenwel nog verbeteringen noodzakelijk (planning, tijdigheid, terugkoppelingen etc.).
4.4	Toepassen en naleving (EU) aanbestedingsbeleid	<i>Complexe regelgeving, decentraal</i>	Naleving aanbestedingsregels en betrokkenheid inkoopadviseurs.
4.3	Opvolging aanbevelingen Managementletter	<i>Pragmatisch aanpak</i>	Adviezen ten dele opgevolgd. Wel wordt gewerkt aan de opvolging van de bevindingen in de managementletter van de Werkorganisatie BUCH.
6.2	Begrotingsrechtmatigheid, budgetbeheer	<i>Geen overschrijding tolerantie op programmaniveau</i>	Geen (verwijtbare) programmaoverschrijding van de lasten, geen begrotingsonrechtmatigheid. Budgetbeheer punt van aandacht.
5	Sociaal domein – Wmo en Jeugdhulp, Pgb's	<i>Interne beheersing (Suites4, koppelingen met Key2F) niet toereikend</i>	Interne beheersing 2017 m.b.v. Suites4 sociaal domein is niet toereikend, waardoor maar beperkt kan worden gesteund op interne beheersmaatregelen. Daarnaast gemeente sterk afhankelijk van de aanlevering van de zorgleveranciers en SVB. BUCH-gemeenten werken met voorschotten en rekenen nog niet af op basis van declaraties. Deel vaststellingsovereenkomsten 2016 zijn financieel niet afgewikkeld.
6.7	Grondexploitatie(s) en waardering van de strategische gronden (vaste activa)	<i>Continue aandachtspunt</i>	Blijvend aandacht voor ontwikkelingen, parameters, toepassing BBV, actualisaties en waardering overige strategische gronden.

2 CONTROLEPLAN, RISICOANALYSE, TOLERANTIES

2.1 Controleplan en -protocol

Onze controle is onderverdeeld in twee perioden, de interim-controle en de eindejaarscontrole. Tijdens de interim-controle richten wij ons op de opzet, het bestaan en de werking van de financiële processen alsmede op de kwaliteit van de uitvoering van interne controlemaatregelen en -programma's, dit zowel ten aanzien van getrouwheids- als rechtmatigheidsaspecten. Tijdens de eindejaarscontrole richten wij onze controle met name op de jaarrekeningposten en de SiSa bijlage en voeren wij aansluitcontroles, cijferbeoordelingen, verbandscontroles en daar waar noodzakelijk aanvullende gegevensgerichte controlewerkzaamheden uit.

De reikwijdte van de opdracht tot controle van de jaarrekening 2017 is vastgelegd in het 'Controleprotocol voor de accountantscontrole jaarrekening 2017' vastgesteld in uw raadsvergadering van 1 februari 2018. Daarnaast maken wij bij de planning van onze controle gebruik van het normenkader, dat jaarlijks wordt geactualiseerd, en ook op 1 februari 2018 is vastgesteld.

Het geheel van het controleprotocol voor de accountantscontrole jaarrekening 2017 (inclusief het normenkader 2017) is het uitgangspunt geweest voor de door ons uitgevoerde controlewerkzaamheden met betrekking tot de jaarrekening en het jaarverslag 2017.

2.2 Risicoanalyse

Bij aanvang van de controle hebben wij een risico-inventarisatie uitgevoerd, waarbij de belangrijkste risico's waarmee de gemeente te maken heeft, zijn geïdentificeerd. Deze risicoanalyse is een belangrijk onderdeel van de accountantscontrole en maakt derhalve deel uit van ons pre-audit gesprek. De risicoanalyse richt zich op zowel de externe risico's als de risico's in de bedrijfsvoering. Bij de inventarisatie is onze insteek primair gericht op de risico's in de processen die leiden tot mutaties in de balans en de programmarekening.

Wij hebben op basis de begroting 2017, de concept cijfers 2017 en de jaarrekening voorgaand jaar de volgende risico-aandachtspunten benoemd (en in onze controle betrokken):

- Inkoopfacturen en dubbele betalingen;
- aansluitingen sub-administraties;
- de aanvullende interne werkzaamheden sociaal domein;
- de naleving van de (EU) aanbestedingsregels;
- de verbijzonderde interne controle;
- de onderbouwingen en afloop van materiële balansposten;
- waardering grondexploitaties;
- kwaliteit dossier inzake SiSa en de Wnt.

2.3 Controletoleranties

Op grond van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) stelt de raad de goedkeuringstolerantie vast die de accountant bij zijn jaarrekeningcontrole dient te hanteren. U heeft ons opgedragen om bij onze oordeelsvorming uit te gaan van de hierna vermelde goedkeuringstolerantie:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelont-houding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (in % lasten incl. reserves)	$\leq 1\%$	$> 1\% < 3\%$	–	$\geq 3\%$
Onzekerheden in de controle (in % lasten incl. reserves)	$\leq 3\%$	$> 3\% < 10\%$	$\geq 10\%$	–

Op basis van de jaarrekening 2017 van uw gemeente betekenen bovengenoemde percentages dat een totaalbedrag aan fouten in de jaarrekening van circa € 0,78 miljoen en een totaal van onzekerheden van circa € 2,3 miljoen de goedkeurende strekking van de controleverklaring niet zullen aantasten.

In het controleprotocol heeft u een rapporteringsgrens van € 75.000,- vastgesteld, dan wel 5% van de totale lasten op programmaniveau.

3 PLANNING EN KWALITEIT OPSTELDOSSIER

De accountantscontrole is in twee fasen uitgevoerd: een interim-controle in de maanden december 2017/januari 2018 en de uitvoering van de eindejaarscontrole in mei 2018. De controle van de jaarrekening hebben wij medio juni 2018 afgerond.

3.1 Planning onder druk

De initiële planning in het kader van de jaarrekeningcontrole is om verschillende redenen naar achteren verschoven, met name als gevolg van de extra tijd die nodig was om de saldi op de tussenrekeningen sociaal domein nader uit te zoeken. Daarnaast waren andere onderdelen voor de controle nog niet beschikbaar. Onze planning is hiermee tevens naar achteren verschoven. Wel zijn er tussentijds diverse afstemmingen geweest over het jaarrekeningproces met de controllers van de gemeente en de concerncontroller.

Om voortgang in het jaarrekeningproces te blijven houden hebben wij op 28 mei jl. een tussentijdse bespreking gevoerd waarbij de voorlopige controlebevindingen zijn afgestemd met het college, de secretaris en de gemeentecontroller.

Op basis van de voorlopige controlebevindingen is intern besloten om voor het sociaal domein (Wmo en Jeugdhulp) alsnog aanvullend gegevensgerichte werkzaamheden uit te voeren. Wij hebben de voorgenomen aanpak met de betreffende medewerkers afgestemd en de eindresultaten voor het sociaal domein opnieuw beoordeeld en betrokken bij onze oordeelsvorming.

3.2 Kwaliteit opsteldossier 2017 moet verbeteren

De controle van de jaarrekening 2017 van de gemeente Bergen is de eerste jaarrekening in de nieuwe situatie (BUCH-verband). Wij hebben voorafgaand aan de eindejaarscontrole onze werklísten aan de verantwoordelijke medewerkers toegezonden. We constateren dat de aanlevering van het opsteldossier dit eerste jaar op punten nog niet toereikend was.

Meer concreet, onderbouwingen inzake Wnt, specificaties voor de afloop van kortlopende activa/passiva (memorandums resp. vastleggingen als posten nog niet zijn afgewikkeld ontbreken, of waarom een bepaald standpunt is ingenomen). Het in de basis aanleveren van een partij bestanden kost ons veel zoekwerk en is ook niet efficiënt.

Wij hebben de gevraagde controle-informatie alsnog later in fases ontvangen, ook na de afronding van de controle. Waarbij wij de kanttekening maken dat ten tijde van onze controle nog de nodige zoekwerk moest plaatsvinden.

Het moge duidelijk zijn dat in het kader van de voorbereiding van de interim – en eindejaarscontrole, zowel een volledige aanlevering, alsmede de kwaliteit van het opsteldossier, het controleproces zal verbeteren. Wij zullen graag met de Werkorganisatie BUCH het jaarrekeningtraject(en) 2017 willen evalueren en nadere afspraken maken om voor het volgende boekjaar een verbetering te kunnen realiseren.

4 UITVOERING VERBIJZONDERDE INTERNE CONTROLES EN INTERIMCONTROLE

4.1 Opzet en uitvoering verbijzonderde interne controle

4.1.1 Algemeen

De basis voor de interne controle is het '2017 (Verbijzonderde) Interne Controle Plan' van de Werkorganisatie BUCH. Het door het directieteam van de Werkorganisatie BUCH vastgestelde intern controleplan geeft inzicht in de activiteiten en voorwaarden (op hoofdlijnen) die nodig zijn ter uitvoering van deze interne audits. Om deze taak adequaat uit te voeren is er een planning gemaakt en zijn voorwaarden gesteld. De uitvoering van de verbijzonderde interne controles (ten behoeve van de 4 gemeenten) vindt bij de Werkorganisatie BUCH plaats aan de hand van het hiervoor genoemde controleplan.

Wij hebben voorafgaande de uitvoering de concept opzet en de uitvoering besproken. In de kern betreft het 6 processen: inkoopfacturen & betalingen, verstrekte subsidies, huren & pachten, WABO, (EU) aanbestedingen en de gemeentelijke belastingen.

Kanttekeningen

Binnen de gemeentelijke organisatie zijn er meer (financiële) processen dan de hiervoor genoemde; om de VIC voor dit eerste jaar enigszins 'behapbaar' te houden hebben wij afgesproken om de focus te houden op de processen met de grootste financiële omvang en/of risico's.

Het proces salarissen is beoordeeld in het kader van de jaarrekening 2017 van de Werkorganisatie BUCH. De omvang van de salariskosten in de jaarrekening van de gemeente Bergen is beperkt en betreft de salariskosten van het bestuur inclusief de gemeentesecretaris.

4.1.2 Aanbevelingen versterking VIC-functie

In de basis is de VIC conform het vastgestelde interne controleplan uitgevoerd. Gezien de opzet van de nieuwe organisatie, de andere werkwijze en procedures, de toename van taken, is de verbijzonderde interne controle o.i. bij uitstek juist een managementtool om feitelijk vast te stellen in hoeverre processen ingericht zijn en de organisatie volgens deze inrichting werkt. Daarvoor is het wel van belang dat de directie en management van de Werkorganisatie BUCH nadrukkelijk betrokken is bij de opzet en richting van de interne controle, zodanig dat de directie ook feitelijk (tijdig) inzicht krijgt in het functioneren van de organisatie mede ten behoeve van de BUCH-gemeenten.

Wij willen als accountant steunen op een kwalitatieve VIC. Onze beroepsregels stellen nadere eisen (resp. geven een duidelijk kader) aan de VIC. In dit verband hebben wij aanbevelingen gedaan om een zo veel mogelijk onafhankelijke positie van de VIC in de Werkorganisatie BUCH te borgen en blijvend aandacht voor aanvullende opleidingen, cursussen en persoonlijke ontwikkeling voor alle VIC-medewerkers.

Tenslotte blijft het advies om de VIC eerder (voor de zomer) op te starten en (eventuele tussentijdse) bevindingen direct met de leidinggevende te bespreken met het doel het proces bij te sturen. De VIC is primair bedoeld voor de interne organisatie om tijdig maatregelen te treffen als processen niet verlopen conform de gemaakte afspraken (d.w.z. procesbeschrijvingen). Vooraf treffen van beheersmaatregelen voorkomt dat achteraf aanvullende werkzaamheden moeten worden uitgevoerd als blijkt dat niet op de processen kan worden gesteund.

Het bestuur van de Werkorganisatie BUCH heeft in februari 2018 het Verbeterplan 'Samen naar beter' vastgesteld. Met dit document, in combinatie met de voorgenomen begrotingswijziging, is uw gemeente gevraagd om aanvullende middelen, om hiermee de bedrijfsvoeringsprocessen bij de Werkorganisatie BUCH te versterken. Het verbeterproces zal dit jaar worden opgepakt. Bij de interim-controle 2018 zullen wij de stand van zaken beoordelen.

4.2 Review werkzaamheden VIC

Omdat wij voor ons oordeel en voor deze rapportage mede steunen op de resultaten van de VIC beoordelen wij bij de eindejaarscontrole de uitgevoerde VIC door een review op de het aangeleverde VIC dossier.

In opzet heeft de VIC per proces een duidelijke structuur, die ook in het VIC-plan is opgenomen:

- er wordt beoordeeld of er procesbeschrijvingen zijn;
- er wordt een lijncontrole uitgevoerd op opzet en bestaan van procedures (met detailvastlegging van de gebruikte stukken);
- er wordt aansluiting vastgesteld tussen sub-administraties of aanleverende systemen en grootboek;
- er is een vastlegging hoe de detailwaarnemingen zijn geselecteerd;
- er zijn checklist voor vastlegging van de detailwaarnemingen;
- er is onderbouwing met detailstukken;
- en er wordt een standaard VIC-verslag opgesteld.

De insteek daarbij is dat het proces in algemene zin voor de gehele BUCH organisatie wordt beoordeeld (met het uitgangspunt dat de processen in de BUCH geïntegreerd en homogeen verlopen) en dat de detailwaarnemingen in de VIC per gemeente worden uitgevoerd en gedocumenteerd.

De praktijk afgelopen jaar is echter weerbarstig geweest; in elk proces dat opgepakt is, is een of meer van deze onderdelen niet opgepakt, of niet zichtbaar vastgelegd. Er zijn – zeker in dit startjaar van de BUCH – legio oorzaken aan te wijzen. Wij bespreken er enkele:

Beperkt accent op de VIC: Het eerste jaar is de aandacht en energie gestopt in het organiseren van de primaire processen. Het toetsen ervan (of het integraal uitvoeren van de VIC) had in veel gevallen geen prioriteit bij de medewerkers.

Uitvoering van de VIC-detailwerkzaamheden door de afdelingen: Er is gekozen voor een scheiding tussen de coördinatie (planning, bewaking, rapportage) van de VIC op centraal niveau en uitvoering van de werkzaamheden bij de afdelingen. Op zich een goede werkwijze, maar het vergt wel duidelijke afspraken over een eenduidige werkwijze en uitvoering (en de nakoming ervan). Daaraan moet komend jaar gewerkt worden.

Kanttkening IC: Wij merken hierbij op dat IC (interne controle binnen de domeinen) op basis van IC-plannen nog een nadere uitwerking moet krijgen.

Waar nodig hebben wij aanvullende vragen neergelegd of extra actie ondernomen om, samen met de uitgevoerde VIC-werkzaamheden, een voldoende basis te hebben voor een oordeel over de beoordeelde processen.

In de VIC-verslagen per deelproces wordt kort de VIC samengevat, conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Deze verslagen kunnen aan kracht winnen als ze intern worden besproken/afgestemd met de afdelingen; resultaten en adviezen kunnen dan worden afgestemd met betrokkenen en wellicht scherper worden vastgelegd.

4.3 Conclusies interim-controle en opvolging bevindingen

De VIC-rapportages naar aanleiding van de interne controles geven een goed beeld van de uitgevoerde interne controles. Op basis van onze eigen deelwaarnemingen, alsmede de beoordeling van de interne controles, bleek dat wij de conclusies over het algemeen delen. Wel hebben een deel van de VIC bevindingen meer het karakter van een aanbeveling tot verbetering van processen, en niet zozeer effect op onze oordeelsvorming.

Conform onze opdracht hebben wij de relevante controlebevindingen in onze managementletter van 18 januari 2018 aan uw college gerapporteerd. Wij hebben desgevraagd nog geen vastleggingen ontvangen inzake de stand van zaken met betrekking tot de opvolging van de bevindingen.

Onze belangrijkste bevindingen en aanbevelingen uit de interim-controle zijn, samen met de voortgang / opvolging ervan, in de onderstaande tabel op hoofdlijnen weergegeven. De bevindingen zijn – voor zover nog relevant in de nieuwe BUCH-organisatie – aangevuld met de bevindingen uit 2016 en eerdere jaren. In paragraaf 4.4 gaan we nader in op de aanbestedingen, dubbele betalingen en verstrekte subsidies.

nr.	Aanbeveling uit managementletter(s)	opvolging aanbeveling (status mei 2018)
1	Terugkoppeling bevindingen VIC 2017 aan managementteam en in afschrift aan het college.	Per kernproces is een bondige, afsluitende VIC-rapportage opgesteld. In de zomer 2018 zullen de bevindingen worden gebundeld en voorgelegd aan de directie.
2.	Facturen of uitbetaalde voorschotten in voorkomende gevallen niet onderbouwd of niet (volledig) gecontroleerd; ook ten aanzien van 'prestatie akkoord' is onduidelijk wie in de nieuwe omgeving als budgethouder moet accorderen.	Geconstateerd is dat de afgelopen periode in de financiële administratie zichtbaar herstelacties zijn uitgevoerd. De algemeen directeur van de Werkorganisatie BUCH heeft d.m.v. een veegbesluit de (interne) rechtmatigheid ten aanzien van inkoopfacturen hersteld. Hierdoor heeft dit aspect geen verdere gevolgen meer voor het rechtmatigheidsoordeel.
3.	Bij de betalingsorganisatie zijn bevindingen geconstateerd (met name over eerste de periode jan-juli 2017). Wij hebben op verzoek van de directie van de Werkorganisatie BUCH onze aanbevelingen gerapporteerd.	Geen (directe) terugkoppeling bij de eindejaarscontrole. De stand van zaken zullen wij bij de eerstvolgende interim-controle opnieuw beoordelen.
4.	Advies om ten aanzien van de dienstverlening c.q. leveringen van brandstof een (Europese) aanbestedingsprocedure te gaan volgen voor 2017 e.v.	Er heeft geen aanbestedingsprocedure, althans in 2017, plaatsgevonden in de BUCH. Raakt het oordeel rechtmatigheid voor de gemeente. Zie ook paragraaf 4.4.

5.	Maak een zichtbare aansluiting tussen de sub-administratie omgevingsvergunningen (WABO) en de financiële administratie en zorg dat de leges over 2017 worden gefactureerd (achterstanden). Dit raakt de volledigheid van opbrengsten over het boekjaar 2017.	Er is een zichtbare aansluiting tussen de applicatie SquitXO en de financiële administratie Key2Finance. Ook zijn nota's over 2017 - via memoriaal - alsnog als opbrengst verwerkt. Wij ondersteunen de verbeterpunten zoals opgenomen in de VIC rapportage 2017.
6.	Bewaking resp. borging volledigheid aanbestedingen van werken, diensten en leveringen in de organisatie.	Belangrijk aandachtspunt in de BUCH-organisatie om de interne beheersing te verbeteren. Raakt ook het contractenbeheer en de verplichtingenadministratie.
7.	Nog geen adequate interne beheersing inzake de geldstromen voor de Jeugdhulp en Wmo. Net als in voorgaande jaren zijn er veelal voorschotten uitbetaald. Het verstrekken van voorschotten geeft althans vanuit interne beheersing gezien een verhoogd risico.	Net als in voorgaande jaren zijn er in 2017 aan zorgleveranciers (materiele) voorschotten uitbetaald. Wel is ons gemeld dat in 2018 de voorschotten alleen nog bij uitzondering zullen worden verstrekt. Zie ook hoofdstuk 5.2 van deze rapportage.
8.	Voor zorgleveranties onder de € 125.000,- wordt geen controleverklaring vereist van de zorginstelling. De gemeente Bergen resp. de Werkorganisatie BUCH dient hiervoor dan zelf op andere wijze de rechtmatigheid van de zorgleveranties vast te stellen.	Advies blijft staan om dit aspect in BUCH- dan wel in regio verband verder uit te werken. Wij hebben de hiermee samenhangende onzekerheden meegewogen bij het oordeel over de rechtmatigheid van het sociaal domein 2017.
9.	Kritische blik op de beoordeling van de lijst met vaste activa op bestaan, functie en realiteit. Zo nodig dient een afwaardering plaats te vinden.	Geen verder informatie bij de jaarrekeningcontrole 2017 ontvangen. Medegedeeld is dat wel een globale beoordeling plaatsgevonden.
10.	Volledigheid inzake de huren en pachten 2017; bij interim geconstateerd dat niet alle huren en pachten in rekening zijn gebracht.	Vastgesteld dat de contracten in hoge mate zijn geregistreerd in het contractenbeheerssysteem (VBS). Het risico (onzekerheid) dat er opbrengsten worden gemist in de jaarrekening is zeer gering.
11.	Er zijn onduidelijkheden in de verwerking inkoopfacturen bij de Participatiewet.	Wij hebben 10% zijnde een bedrag € 23.000,- als onzekerheid getrouwheid meegewogen. Heeft geen gevolgen voor de SiSa (hfd. 7)
12.	Beschrijven / ontwikkelen van de belangrijkste gemeentelijke processen (AO/IB).	Blijft staan als aandachtspunt voor 2018.
13.	Leg de bij voorkeur jaarlijkse een geactualiseerde MPG ter besluitvorming aan de raad voor. Stel een geactualiseerde Nota Grondbeleid op.	Voor 2017 is geen MPG opgesteld. Het college heeft wel de geactualiseerde Grondexploitatie inzake Mooi Bergen vastgesteld.
14.	Gemeente Bergen dient voor 1 augustus 2018 een verzoek tot vaststelling van een (oude) ISV-II subsidie in te dienen bij de provincie NH.	Het verzoek tot accountantscontrole is gedaan. Wij zullen hiervoor met uw gemeente een afspraak inplannen.

4.4 Borging proces aanbesteden

In afstemming met de VIC is voor het bepalen van de volledigheid van de aanbestedingen een (gegevensgerichte) crediteuren-analyse uitgevoerd op basis van de crediteuren. Daarna zijn analyses gemaakt: welke posten komen in aanmerking voor een Europese aanbesteding en daar is vervolgens een interne controle uitgevoerd. De interne analyse is gericht op Europese aanbestedingen ten aanzien van alle werken, diensten en leveringen.

Wij zijn nagegaan wat de opvolging is geweest rondom de dienstverleningscontracten zoals schoonmaakwerkzaamheden en brandstofleveringen aan de 4 gemeenten in 2017.

Daarnaast hebben wij gekeken of er sprake is van externe inhuur en dan in relatie tot de aanbestedingen. Wij zien in de praktijk bij veel gemeenten dat contracten keer op keer worden verlengd waarbij geen of onvoldoende rekening is gehouden met het aanbestedingsbeleid.

Achtergrond bij een vereenvoudigde procedure externe inhuur

Bij de beoordeling van de rechtmatigheid van het aanbestedingsproces rondom externe inhuur is gebleken dat in voorgaande jaren mede is gesteund op de zogenaamde Europese aanbestedingsdienstenrichtlijn 2B (inmiddels per medio 2016 vervallen). Daarvoor in de plaats geldt thans de vereenvoudigde regeling 'sociale en andere specifieke diensten'. Indien van toepassing geldt in dat geval een vereenvoudigde procedure, gezien de beperkte grensoverschrijdende dimensie van deze diensten. Dit gaat dan over diensten op het gebied van onderwijs, gezondheidszorg, maatschappelijke dienstverlening, administratiediensten voor onderwijs en enkele juridisch diensten. Verder heeft ons kantoor specifieke vragen gesteld hoe om te gaan met externe inhuur en het steeds verlengen van contracten. Na bespreking in de Commissie BBV hebben wij op 28 februari 2018 antwoord gekregen. De beantwoording is bij onze afweging meegenomen.

Bevindingen externe inhuur

Ten aanzien van de externe inhuur zien wij dat dit aspect voor de gemeente Bergen voor 2017 geen issue is. Echter, voor zover de BUCH-organisatie voor de komende periode voor rekening en risico van de gemeente aanbesteed, heeft dit gevolgen voor de beoordeling rechtmatigheid.

Overige diensten en leveringen

Over de levering van brandstoffen inclusief brandstofpassen hebben wij onlangs nog contact gehad met de inkoopadviseur van Stichting Rijk. Gezien de aard van brandstoffen is een Europese aanbesteding noodzakelijk, wat door de deskundige wordt bevestigd. Inmiddels heeft in het voorjaar 2018 de aanbesteding plaatsgevonden. De overeenkomst met de leverancier gaat in per 1 juli 2018.

Omdat de brandstofleveringen voor Bergen in 2017 niet (meer) Europees zijn aanbesteed, wij ook geen nadere documentatie en/of besluitvorming hierover hebben mogen ontvangen, nemen wij de brandstofkosten over 2017 ad € 51.000,- als rechtmatigheidsfout mee.

Ook blijkt uit de VIC over 2017 dat de diensten rondom de beveiliging niet correct in 2017 is aanbesteed. De bedragen blijven echter onder de Europese aanbestedingsgrenzen voor diensten en tellen dan ook niet mee voor het oordeel rechtmatigheid.

Aanpak en advies aanbestedingen

Gezien het aangescherpte en gewijzigde aanbestedingsbeleid, het vervallen van de zogenaamde 2B leveringen, is van belang op welke wijze de organisatie grip houdt op de volledigheid en de integrale bewaking van de rechtmatigheid van aanbesteden conform de interne en externe regelgeving. Een ander belangrijk aandachtspunt is de betrokkenheid vooraf van de inkoopadviseurs. Wij zijn van mening dat bewustwording bij de budgethouders (aanbestedingen vinden bij de BUCH decentraal plaats) en ondersteuning van HRM (bij inhuur) ook belangrijk is.

4.5 Verstrekte subsidies

De processen rondom het verstrekken van subsidies zijn nog niet verder ontwikkeld in BUCH-verband, feitelijk is de huidige werkwijze nog een voortzetting van de verwerking zoals die bij de afzonderlijke gemeenten ook plaatsvond. En samengevat betekent dit een beheer aan de hand van een uitgebreid, maar basaal spreadsheet.

Er is geen sprake van een uitgebreid en uitgewerkt proces, geen subadministratie voorhanden, en geen specifieke bewaking van voortgang en termijnen. De aanpak die voorheen in Bergen werd gehanteerd, door het subsidieproces in het zaakstelsel te bewaken, is (naar verwachting tijdelijk) verlaten. De omvang van de subsidieverlening (voor Bergen € 3,3 miljoen; voor de BUCH € 10 miljoen) is zodanig dat er op korte termijn maatregelen nodig zijn om structuur en zekerheden te brengen in dit proces.

Deze ad-hoc werkwijze bestaat er momenteel geen aansluiting tussen de toegekende c.q. vastgestelde subsidies en de uitbetaalde subsidiebedragen; deze aansluiting is ook niet verkregen toen daar recentelijk bewust onderzoek naar gedaan is. Daarom hebben wij de resterende cijfermatige verschillen (€ 120.000,-) meegerekend als onzekerheden rondom de juistheid en volledigheid van dit proces.

4.6 Onderzoek dubbele betalingen

Intern is mede naar aanleiding van de uitgevoerde VIC op de aanbestedingen en inkopen in combinatie met controles op de openstaande crediteuren geconstateerd dat er dubbele betalingen zijn geweest met een omvang van ruim € 57.500,-. Een extern bureau heeft voorts over de periode januari 2015 tot en met oktober 2017 een onderzoek uitgevoerd naar dubbele betalingen en een concept rapportage uitgebracht. Omdat sprake is van verschillen tussen beide onderzoeken die niet rechtstreeks zijn te herleiden tot de foutbedragen in de VIC-rapportage hebben wij 25% als onzekerheid (dwz. niet ontdekte dubbele bedragen) getrouwheid meegewogen. Voor de gemeente Bergen komt dat neer op een bedrag van afgerond € 10.000,-.

Wij hebben bij de afwikkeling de volgende kanttekeningen geplaatst:

- het extern onderzoek op korte termijn laten afronden (de concept rapportage dateert van 22 februari 2018);
- de geconstateerde fouten zijn bij de Werkorganisatie BUCH in beeld en zijn c.q. worden hersteld (en gezien het feit dat er onverschuldigd is betaald zijn deze vorderingen reëel);
- neem de leereffecten uit de resultaten mee voor de komende periode.

5 SOCIAAL DOMEIN

5.1 Inleiding

Per 1 januari 2015 zijn de taken van de gemeente binnen het sociaal domein (decentralisatie AWBZ-begeleiding, Jeugdhulp en Participatiewet) uitgebreid. Uw gemeente werd daarmee verantwoordelijk voor vrijwel de gehele maatschappelijke ondersteuning, en dat raakt alle leefgebieden van de inwoners: zorg, welzijn, schuldhulpverlening, werk, onderwijs, opvoedingsondersteuning en inkomensondersteuning. De taakoverdracht vanuit het rijk vond plaats met een gelijktijdige vermindering van de beschikbare budgetten. En dat zonder vermindering van het aantal klanten, althans in eerste aanleg, voor de verschillende taken op het sociaal domein.

In dit hoofdstuk gaan wij specifiek in op de Wmo en Jeugdwet inclusief de Pgb's. De sociale uitkeringen (BUIG) lichten wij kort toe in het hoofdstuk 7 - Sisa.

5.2 Interne beheersing en jaarwerk

Zoals in de managementletter al uitvoerig is verwoord heeft de uitvoering van de processen in het sociaal domein (m.n. de Wmo en Jeugdhulp) in 2017 een terugval gekend ten opzicht van het voorgaande boekjaar. Waar in 2016 voor een deel al met het digitale berichtenverkeer werd gewerkt, bleek de digitale verwerking in 2017 een groot deel van het jaar niet (geheel) te werken, waardoor handmatige verwerking – achteraf - nodig was, en ook na onze interim-controle zijn aanvullende administratieve werkzaamheden verricht. Ook hebben wij vastgesteld dat de inrichting van de applicatie Suites4 alsmede het beheer van de autorisaties onvoldoende houvast geeft voor de controle. Ook heeft in 2017 op de invoer van (bulk) stamgegevens geen functiescheiding gefunctioneerd. Om deze reden steunen wij niet op de applicatie.

Voor de beoordeling in het kader van de jaarrekening 2017 zijn de (getekende) vaststellingsovereenkomsten en de gewaarmerkte productieverantwoordingen, inclusief controleverklaringen van de zorgleveranciers het uitgangspunt geweest.

Wij hebben voorafgaand aan en tijdens de eindejaarcontrole diverse gesprekken gevoerd met medewerkers van het sociaal domein. Als wij kijken naar het aangeleverde jaarwerk 2017 zien wij de volgende stand van zaken resp. ontwikkelingen:

- de tussenrekeningen sociaal domein zijn 'leeg' geboekt (zie paragraaf 4.3 hierna);
- op basis van data-analyses zijn vanuit de applicatie Suites4 sociaal domein interne financiële overzichten 2017 opgesteld als basis voor de beoordeling en aansluiting met de ontvangen productieverantwoordingen (voor zover ontvangen van de zorgleveranciers, anders is er een nominatieve staat opgevraagd);
- voor de Wmo zijn alle vaststellingsovereenkomsten 2017 verzonden aan de zorgleveranciers (slechts enkele zijn getekend retour ontvangen). Voor de Jeugdhulp moeten de vaststellingsovereenkomsten nog worden verzonden. Met deze vaststellingsovereenkomsten worden de uitbetaalde voorschotten over 2017 verrekend met de daadwerkelijke producties. Dit leidt vervolgens tot een vordering of een schuldpositie op de balans van de gemeente;
- het onderhanden werk uit 2016 is in 2017 betaald dan wel verrekend. Overigens geldt dat alleen voor een tweetal grote instellingen zijnde Parlan en Triversum waarbij voorschotten onderhanden werk zijn uitbetaald;

- er is geconstateerd dat de vaststellingsovereenkomsten 2016 met sommige zorgleveranciers nog niet zijn afgewikkeld. Voor de gemeente Bergen zijn de nog af te rekenen bedragen over 2016 materieel. Ten aanzien van de Wmo betreft het dan per saldo om een totaalbedrag van afgerond € 178.000,- als nog te vorderen op zorgleveranciers, en voor de Jeugdhulp om een totaalbedrag van € 222.000,- zijnde nog te betalen. Wij stellen ook vast dat de hiermee samenhangende vorderingen en schulden niet waren geregistreerd in Key2Finance. Het verbaast ons overigens ook dat de zorginstellingen zelf geen actie ondernomen hebben, zeker als ze nog materiele bedragen tegoed hebben van de gemeente Bergen. In de voorliggende jaarrekening zijn de grootste bedragen gecorrigeerd en zijn de (credit)facturen verwerkt in Key2 Finance. De bevindingen zijn inmiddels gecorrigeerd en tellen niet meer mee als getrouwheidsfout.

5.3 Afwikkeling tussenrekeningen sociaal domein

De bestedingen voor de Jeugd en de Wmo zijn voor een groot deel van het jaar (grotendeels tot september 2017) dubbel verwerkt in de financiële administraties. Eénmaal door het op voorschotbasis uitbetalen van bedragen omdat de digitale berichten niet verwerkt konden worden, en vervolgens nog een keer na het alsnog verwerken van mutaties in Suites4 sociaal domein. Budgetten zijn hierdoor (voor een aantal maanden) dubbel belast en er stonden grote bedragen open op tussenrekeningen (per saldo € 7,3 miljoen voor de 4 gemeenten gezamenlijk, voor Bergen is het een bedrag van € 1,81 miljoen). Overigens hebben de uitbetalingen aan de zorginstellingen slechts één keer plaatsgevonden.

Nader onderzoek heeft er toe geleid dat ca. € 4 miljoen euro alsnog is gecorrigeerd en op de juiste kostenrekening geboekt. Het restant bedrag is op basis van een gehanteerde verdeelsleutel toegerekend aan de gemeentelijke budgetten – onderdelen huishoudelijke hulp, begeleiding en jeugd etc. en dit sluit tevens aan met de finale afrekeningen en de financiële overzichten Wmo en Jeugdhulp 2017. In een aan ons overgelegd memorandum zijn de uitgangspunten voor de toerekening vastgelegd, waarbij de kanttekening wordt gemaakt dat de kosten van cliënten drukken op de juiste gemeente (elke gemeente heeft zijn eigen Suites4 afdeling). Alleen de verdeling van de kosten naar de verschillende kostensoorten is voor 2017 arbitrair.

Conform ons advies is de gehanteerde verdeelsleutel kort en passend in de jaarrekening 2017 toegelicht.

5.4 Persoonsgebonden budgetten

Een deel van de Wmo- en Jeugdhulp wordt verstrekt in de vorm van persoonsgebonden budgetten (Pgb's). Deze Pgb's worden door de gemeente toegekend, maar het administratieve beheer wordt door de SVB verzorgd. De toekenning van Pgb's door de gemeente wordt, bij de algemene beoordeling van de toekenningen Jeugdhulp en Wmo, door de interne controle beoordeeld en de conclusie daarvan is, zoals hiervoor al weergegeven dat deze toekenningen rechtmatig zijn en juist verantwoord en doorgegeven zijn aan de SVB.

Voor de feitelijke levering van de zorg en de verantwoording van de zorgkosten is de gemeente afhankelijk van de SVB. Bij de gepresenteerde Verantwoording Jeugdwet 2017 en Verantwoording Wmo 2017 (beide algemene verantwoordingen van de SVB, dus niet met detailgegevens per gemeente) heeft de Auditdienst van de SVB ook dit jaar wederom een afkeurende controleverklaring afgegeven, al is het percentage aan fouten fors lager dan over 2016.

Het direct vertalen van dit afkeurende accountantsoordeel naar een individuele gemeente is nog lastig, ten eerste omdat de SVB (nog) geen expliciete gegevens per gemeente heeft gepubliceerd, de controle van de auditdienst niet gericht is op de gegevens per gemeente en dus daarover ook geen oordeel geeft en omdat de SVB het zgn. kasstelsel hanteert. Accountants werkzaam in gemeenteland hebben er daarom voor gekozen om het percentage fouten zoals gemeld in de projectbrieven te bestempelen als rechtmatigheidsfout bij de foutenafweging². Dit is overigens een andere weging dan het voorgaande boekjaar.

Omdat de gemeente de nodige inspanningen heeft verricht rondom het bepalen van de juistheid van de Pgb's, aansluiting heeft met de registraties in het SVB-portaal, zijn wij van mening dat de gemeente in redelijkheid heeft gecontroleerd in lijn met de aanbevelen van de notitie van de Werkgroep Decentrale Overheden d.d. 1 december 2017. Wij hebben dan ook geen fouten of onzekerheden inzake de getrouwheid meegewogen in onze oordeelvorming.

Controle op de levering van 'pgb-zorg'

Voor de beoordeling van de feitelijke levering van de zorg, een taak die door het rijk bij de SVB is neergelegd, ontbreekt het de SVB aan concrete, goede aanknopingspunten en controlemaatregelen. Vanaf 1 november 2016 laat de SVB de budgethouder (degene die de zorg ontvangen heeft) feitelijk tekenen voor de levering van de zorg. De auditdienst van de SVB is daar kritisch op, vraagt zich af hoe sterk dat is en signaleer/adviseert dat de individuele gemeente zelf maatregelen nemen/procedures ontwikkelen om de feitelijke levering van de zorg (in omvang en kwaliteit) te beoordelen.

Wij adviseren om te bezien in hoeverre, en zo ja welke, maatregelen nodig zijn; de hierboven genoemde notitie geeft daar aanknopingspunten voor.

5.5 Beoordeling verantwoorde bestedingen Wmo en Jeugdhulp (in natura)

Wij hebben – net als voorgaand jaar – kennis genomen van de financiële overzichten, alsmede hebben wij een onderzoek uitgevoerd op de meest relevante productieverantwoordingen en controleverklaringen 2017 ten aanzien van de Wmo en de Jeugdhulp. Zonder de optie van finale afrekeningen zouden de onzekerheden materieel zijn. Juist omdat de gemeente, net als veel andere gemeenten, niet voldoende aanvullende beheersmaatregelen heeft ingericht c.q. aanvullende werkzaamheden heeft ingericht ten aanzien van het vaststellen van de prestatieverklaringen en het volledig verantwoorden van de lasten (incl. onderhanden werk).

Omdat bij onze initiële beoordeling nagenoeg nog geen vaststellingsovereenkomsten getekend retour zijn ontvangen, zou dit meteen een materieel effect hebben op de oordeelsvorming getrouwheid (op basis van de inmiddels ontvangen controleverklaringen 2017 vallen de resterende onzekerheden rechtmatigheid voor de Wmo en Jeugdhulp binnen de goedkeuringstolerantie van 3%). In afstemming met de controllers en medewerkers van het sociaal domein zijn alsnog gegevensgerichte controlewerkzaamheden uitgevoerd op de geregistreerde declaraties in Suites4 sociaal domein om de 100% onzekerheid naar een lager percentage terug te brengen.

Uit de intern uitgevoerde beoordeling bleek dat de intern goedgekeurde factuurregels terecht akkoord bevonden zijn. Daarom merken wij bij onze beoordeling alleen de intern nog niet goedgekeurde factuurregels aan als onzeker. Daarnaast zijn er door de afdeling data-analyses uitgevoerd

² De SVB heeft op 26 maart 2018 de projectiebrieven rechtmatigheid Wmo en Jeugdzorg toegezonden.

op de verwerkte toekenningen en declaraties. Hieruit bleek dat er nog in een redelijk deel van de gegevens inconsistenties zitten (verschillende productiecode, overschrijding toegekend budget, overschrijding van termijnen). Ook deze inconsistenties merken wij aan als onzeker.

Kleinere zorgleveranciers

Voor de rechtmatige besteding van gelden bij de kleinere zorgverleners kunt u niet steunen op een accountantsoordeel en dient u, mogelijk in regionaal verband, zelf beleid te ontwikkelen. Omdat dit nog geen concrete invulling gekregen heeft, merken wij deze leveringen aan als onzeker rondom rechtmatigheid.

Nu het merendeel van de grotere dienstverleners inmiddels hun zaken op orde hebben, vragen wij uw aandacht voor deze leveranciers: wij adviseren om dit jaar samen met de buurgemeenten concrete, praktische maatregelen te ontwikkelen om hierin te voorzien.

5.6 Samenvatting fouten en onzekerheden en analyse

Voor de helderheid de concrete financiële gegevens van de gemeente Bergen voor Wmo en Jeugdhulp (bestedingen 2017):

Jeugdhulp	directe zorgaanbieders	€	2,4 miljoen
Wmo	directe zorgaanbieders	€	1,8 miljoen
PGB via de SVB		€	468.370,-

Een puntsgewijze samenvatting van de fouten en onzekerheden sociaal domein:

Fouten tegen de getrouwheid en rechtmatigheid

- fouten tegen de getrouwheid (de cijfers)	€	0,-
- fouten ten aanzien van de rechtmatigheid	€	20.000,-
- fouten rechtmatigheid Pgb's	€	44.400,-

Onzekerheid over de bestedingen via zorgaanbieders

- onzekerheid over de juiste besteding via zorgaanbieders (getrouwheid)	€	1.527.000,-
- onzekerheid over rechtmatige besteding via zorgaanbieders	€	1.693.000,-

De grenzen voor onze oordeelsvorming zijn voor fouten € 780.000,- (1% van de lasten inclusief de mutatie in de reserves) en voor onzekerheden € 2,3 miljoen (3% van de lasten). Gemeten aan deze met u afgesproken normen voor onze controle, komen zowel de fouten als de onzekerheden, voor de getrouwheid en ook voor de rechtmatigheid sec niet uit boven de afgesproken toleranties op het niveau van de jaarrekening (er is geen rekening gehouden met eventuele overige fouten en onzekerheden in de controle).

6 UITVOERING EINDEJAARSCONTROLE

6.1 Jaarrekening en financiële administratie

Wij zijn in de 2^e week van mei gestart met de controle van de concept jaarrekening 2017 van de gemeente Bergen. De eerste versie concept jaarrekening 2017 was beschikbaar. Naar aanleiding van intern onderzoek (bijv. de memoboeking in zake het sociaal domein, zie hoofdstuk hiervoor) en onze bevindingen zijn aanvullende correcties verwerkt. Op 3 juli 2018 is de gewijzigde concept jaarrekening 2017 aan ons ter controle overgelegd. Wij hebben deze definitieve concept versie beoordeeld en akkoord bevonden. In dit hoofdstuk rapporteren wij u de belangrijkste bevindingen ten aanzien van de jaarrekeningcontrole 2017.

6.2 Begrotingsrechtmatigheid

Voor de rechtmatigheidscontrole gaan wij onder meer na of de financiële beheershandelingen tot stand zijn gekomen binnen de grenzen van de door de raad geautoriseerde programmabegroting. Daarbij gebruiken wij zowel de budgetspelregels die u met het college heeft afgesproken, als ook de rechtmatigheidscriteria die de commissie BBV heeft vastgelegd.

Uit het jaarverslag 2017 blijkt dat er op een van de vier programma's per saldo een overschrijding heeft plaatsgevonden op de baten en lasten. Wij zijn ten aanzien van de beoordeling van de overschrijdingen op programmaniveau uitgaan van de door u gestelde rapporteringsgrens van € 75.000,-. Wij presenteren het betreffende (sub)programma hieronder.

Omschrijving programma	overschrijding saldo baten en lasten
3c. Beheer en onderhoud	€ 3.350.000,-

Wij hebben de verschillende overschrijdingen zoals ook nader is toegelicht in paragraaf B 'toelichting op overzicht van baten en lasten' van de jaarrekening beoordeeld. Het gaat bij programma 3c om de niet gerealiseerde baten ad € 3,2 miljoen inzake de verkoop van de gronden van het Waterlorenterrein (uitstel transactie naar 2019). Ook constateren wij dat bij de reconstructie van een aantal verkeersdrempels in Groet de realisatie is gecombineerd met groot onderhoud van de deklaag (asfalt). Deze extra kosten van in totaal € 163.000,- zijn niet begroot dan wel is tijdig een begrotingsvoorstel aan de raad voorgelegd en derhalve in beginsel onrechtmatig. Wij zijn wel van mening dat deze uitgaven kunnen passen binnen het bestaande beleidskader.

Bij het vaststellen van de jaarrekening 2017 worden bovengenoemde en alle overige (onder- en) overschrijdingen en eventueel daarmee samenhangende onttrekkingen uit reserves door de raad geautoriseerd en zijn hiermee rechtmatig. Wij zijn voor onze oordeelsvorming hierbij vooruitlopend vanuit gegaan.

6.3 Administratievoering en overige financiële aangelegenheden

Vast onderdeel van de accountantscontrole is de beoordeling van de kwaliteit van de financiële administratie alsmede de overige administratieve vastleggingen. Wij hebben bij de jaarrekeningcontrole 2017 de stand van zaken ten aanzien van tussenrekeningen en overlopende activa en passiva (transitoria), alsmede de mutaties in kredieten, reserves, voorzieningen en memoriaalboekingen beoordeeld. Wij hebben geconstateerd dat de achterstanden in de financiële administratie(s) zijn ingelopen, maar dat er nog de nodige aandachtspunten zijn, bijvoorbeeld het afwickelen

van de dubbele betalingen, de verrekeningen van de voorschotten 2017 in het sociaal domein en het opschonen van overige balansposten. Wij plaatsen hierna nog enkele andere opmerkingen.

6.3.1 Doorgevoerde correcties

In de definitieve concept jaarrekening 2017 zijn er aanvullende correcties geweest voor het 'onderhanden werk' bij de zorgleveranciers voor de Jeugdhulp en Wmo. Ook zijn de correcties geboekt m.b.t. het leegboeken van de tussenrekeningen inzake het sociaal domein.

6.3.2 Verkoop onroerende zaken en het BBV

Op 14 december 2017 heeft de raad besloten om de benodigde grond en opstallen aan te kopen en de aanpassing van het bestemmingsplan vast te stellen in relatie tot de fusie van het voetbal-sportcomplex in Egmond aan de Hoef. Wij hebben voorafgaande de jaarrekeningcontrole afstemming met uw gemeente gehad over de verwerking van deze transacties in de financiële administratie en de jaarrekening 2017 in verband met de nieuwe Notitie materiele vaste activa van de Commissie BBV. In lijn met deze nieuwe notitie is een splitsing van het vastgoed bepaald, en heeft een duurzame waardevermindering plaatsgevonden op de opstallen. De opstallen zijn voorts als gevolg van het voornemen om de objecten te verkopen onder de post voorraden gepresenteerd.

6.3.3 Alliander NV

De deelneming Gaskop Noord-Holland is geliquideerd in verband met de invoering van de vennootschapsbelasting. De aandelen die de GKNH houdt in Alliander NV gaan over naar de aandeelhouders, waaronder de gemeente Bergen. Wij hebben begrepen op basis van ontvangen inlichtingen dat de vennootschap voor eventuele vennootschapsbelasting 2016 en 2017 voorzieningen heeft getroffen waardoor de gemeente feitelijk in de jaarrekening alleen de naam hoeft te wijzigen. Aan de boekwaarde (op basis van de verkrijgingsprijs) verandert helemaal niets.

6.3.4 Sportcomplex de Beeck afgebrand

Op 13 oktober 2017 is het sportcomplex de Beeck geheel afgebrand. Wij hebben geconstateerd dat de verzekeraar een eerste voorschot heeft uitbetaald in 2017 van € 97.500,-. Tevens is een schadeberekening opgesteld van het pand van ruim € 10 miljoen op basis van herbouwwaarde. In 2018 is een deel van de geleden schade zijnde € 3,6 miljoen aan de gemeente vergoed. Het restant van de schade wordt pas uitgekeerd bij de herbouw. Ook de schade met betrekking tot de inventaris en overige kosten en kunst zijn nog niet door de verzekeraar uitbetaald. In de jaarrekening 2017 is vanwege de brand de boekwaarde van het sportcomplex afgeboekt.

6.4 Opmerkingen jaarverslaggeving

6.4.1 BBV en beleidsindicatoren

De jaarstukken (jaarrekening en het jaarverslag) dienen te worden opgemaakt in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). Het BBV geeft voor de opzet en de inrichting begroting en de jaarstukken van gemeenten de wettelijke kaders aan. Bij onze controle toetsen wij of de jaarrekening (het financiële verantwoordingsdocument) voldoet aan de formele aspecten van het BBV.

Waarderingsgrondslagen

In verband met de wijzigingen in het BBV hebben wij, in afstemming met uw medewerkers, de waarderingsgrondslagen (her)beoordeeld en ten aanzien van de immateriële- en materiële vaste activa. De waarderingsgrondslagen zijn in lijn met het BBV.

Beleidsindicatoren

De programmaverantwoording 2017 geeft voor elk (sub)programma, de actiepunten c.q. prioriteiten en de ontwikkelingen weer en er wordt een toelichting gegeven op de afwijkingen op de begroting 2017. Maar ook dat per programma thans gebruik wordt gemaakt van indicatoren (vanaf 2017 een verplicht onderdeel van de programma's - taakvelden). Voor onze controle zijn de beleidsindicatoren een marginale toets. Wat nog niet duidelijk is af te lezen in de jaarstukken wat de grondslag is van de gepresenteerde indicatoren. De onderbouwingen van de indicatoren kunnen afkomstig zijn van derden maar ook vanuit de eigen organisatie of verbonden partijen.

Conform de verslaggevingsvoorschriften zijn wij nagegaan of het jaarverslag tenminste de (minimale) wettelijk voorgeschreven informatie bevat en of de inhoud van het jaarverslag geen tegenstrijdigheden bevat met de jaarrekening. Op basis van ons onderzoek hebben wij vastgesteld dat het jaarverslag niet in strijd is met de jaarrekening.

6.4.2 Programmarekening van baten en lasten

Het positieve resultaat over 2017 bedraagt na het verwerken van de mutaties in de reserves € 1,85 miljoen ten opzichte van een bijgestelde begroot negatief resultaat van € 0,87 miljoen. Het saldo van baten en lasten na begrotingswijziging is € 2,29 miljoen positief geraamd; het werkelijke saldo van de baten en lasten over 2017 komt uit op een bedrag van € 2,82 miljoen positief.

Dit resultaat laat zich als volgt nader verklaren:

(in € 1.000,-)	begroting na wijziging	Realisatie	Afwijking
Saldo van baten en lasten	2.296	2.817	-521
Saldo mutatie reserves	-3.169	-966	-2.203
Gerealiseerd saldo van baten en lasten	-873	1.851	-2.724

In de programmarekening is een uitvoerige toelichting gegeven op de verschillen tussen de ramingen en de realisatie. Met het besluit waarmee u de programmarekening vaststelt, wordt het resultaat bestemd en wordt de gerealiseerde afwijking door uw raad geaccordeerd.

6.5 Balans en financiële positie

Het eigen vermogen van de gemeente bedraagt ultimo 2017, inclusief het resultaat na bestemming, in totaal € 29,3 miljoen. Hiervan heeft € 3,5 miljoen betrekking op de bestemmingsreserves. In de onderstaande tabel is de financiële positie gespecificeerd.

(in € 1.000)	begin 2017	eind 2017	toe/afname
Algemene reserve	19.877	23.923	4.046
Bestemmingsreserve	2.824	3.527	703
Saldo rekening	<u>3.781</u>	<u>1.850</u>	- 1.931
Totaal eigen vermogen	<u>26.482</u>	<u>29.300</u>	<u>2.818</u>

De bestemmingsreserves zijn in 2017 per saldo toegenomen met € 0,7 miljoen. De toename wordt veroorzaakt door de storting van € 1,32 miljoen in de bestemmingsreserve 3D. Deze reserve is destijds ingesteld om tegenvallers in het sociaal domein financieel af te dekken. Daarentegen is ruim € 0,65 miljoen onttrokken aan de bestemmingsreserves Niet gesprongen explosieven, risico grote projecten en de transitiekosten BUCH.

In de paragraaf Weerstandsvermogen en risicomanagement zijn de risico's van de gemeente Bergen in kaart gebracht. De vijf grootste risico's zijn nader uitgewerkt. Op basis van de uitgangspunten en de inschatting van de kansen en omvang van de risico's is berekend dat de weerstandscapaciteit ultimo december 2017 prima (mede gebaseerd op de in het verleden gekozen financieel administratieve uitgangspunten). Zoals wordt benadrukt in de paragraaf zullen de voorgenomen materiele investeringen van invloed zijn op de ontwikkeling van de financiële positie, maar ook op bijvoorbeeld de liquiditeitspositie, de structurele exploitatieruimte en de solvabiliteit (de zogn. 'kenngetallen').

6.6 Voorzieningen

Blijkens de jaarrekening 2017 bedraagt de stand van de voorzieningen per einde 2017 € 7,2 miljoen (begin 2017 was dit € 6,2 miljoen). Uitgaven ten laste van voorzieningen worden, conform het BBV, rechtstreeks via de balans geboekt. De door de raad geaccordeerde dotaties aan deze voorzieningen lopen via de rekening van baten en lasten. In 2017 zijn er geen nieuwe voorzieningen gevormd.

Wethouderspensioenen

De grootste post in de rubriek voorzieningen is de voorziening Wethouderspensioenen. Deze voorziening is gevormd t.b.v. de pensioenverplichtingen van wethouders en ex-wethouders. Op basis van de externe berekeningen en hierbij gekozen uitgangspunten waarbij rekening gehouden met leeftijd, rente, sterfte is een dotatie van € 540.000,- noodzakelijk gebleken om aan de verplichtingen te kunnen blijven voldoen.

6.7 Grondexploitaties en paragraaf grondbeleid

In de gemeente Bergen heeft de grondexploitaties en woningbouw een relatief beperkte omvang. Met een boekwaarde van € 0,52 mln. Inclusief de getroffen verliesvoorziening van afgerond € 3 miljoen. Op dit moment is het plan Mooi Bergen in exploitatie.

6.7.1 Actualisatie grondexploitatie Mooi Bergen

Wij hebben kennis genomen van de geactualiseerde grondexploitatie 'Mooi Bergen' Het concept van medio december 2017 is met de externe projectleider van bureau SWECO en met uw controller en de intern adviseur vooraf besproken. Deze concept versie is ook door het college van de gemeente Bergen vastgesteld.

Zoals in de paragraaf grondbeleid is verwoord, is een nieuwe nota Grondbeleid wenselijk. Ook zien wij dat Bergen niet beschikt over een volledige Meerjarenperspectief Grondexploitaties (MPG). Wij begrijpen dat vanwege de aard en omvang van de grondexploitaties, maar gezien de financiële risico's bij de grondexploitaties en uw verwachtingen voor de komende jaren adviseren wij om een MPG ter vaststelling aan de Raad voor te leggen. Hiermee wordt dan mede voldaan aan de bepalingen zoals opgenomen in de Notitie BBV. Ook een verdere implementatie van het risicomanagement met de hiermee samenhangend beheersmaatregelen bevelen wij aan.

De cijfers zoals opgenomen in de geactualiseerde grondexploitatie 'Mooi Bergen' zijn verwerkt in de jaarrekening 2017 inclusief de verliesvoorziening. In de actualisatie zijn de prognoses bijgesteld. Ten opzichte van vorig jaar zijn de parameters zoals rente, opbrengsten- en kostenindexaties zo nodig aangepast. Gezien de marktontwikkelingen in de woningmarkt en de druk op de personeel en materieel in de bouwsector is op macro niveau een stijgende tendens voor indexen waarneembaar.

Advies uitbreiding MPG

Wij adviseren om bij het MPG naast beleidsinformatie en programmering, tevens een actueel overzicht op te nemen van de strategische gronden (voorheen de gronden niet in exploitatie – thans gepresenteerd onder de materiele vaste activa sinds 2016). Aanvullend kan in het MPG het faciliterend grondbeleid nader worden toegelicht. Daar waar anterieure overeenkomsten zijn opgesteld voor projecten kan de gemeente Bergen kosten verhalen en dit in beginsel als kortlopende vordering in de balans presenteren. Maar zoals hierna toegelicht, gelden er wel voorwaarden voor de activering.

6.7.2 Toepassing faciliterend grondbeleid

Ten aanzien van het plan Mooi Bergen is mogelijk al sprake van uitvoering door derden³. Feitelijk voert de gemeente hier voor delen van het bestemmingsplan geen actief grondbeleid, maar faciliteert zij op basis van een overeenkomst met een exploitant.

De vraag die dan kan worden gesteld is of er in verband met de gewijzigde BBV voor gemengde projecten, zoals Mooi Bergen, moet worden gezien welk deel faciliterend is dan wel bouwgrondexploitatie. Het BBV geeft aan dat splitsing ('knip') kan leiden tot een herijking van de grondexploitatie en dat tevens een nieuw raadsbesluit nodig is. Deze knip is tot en met 2016 niet gemaakt.

Wij hebben de stand van zaken besproken met de gemeente Bergen. In een memorandum d.d. 15 december 2017 geeft de gemeente weer dat een 'knip' voor deze grondexploitatie niet passend. Het BBV laat toe om af te wijken van de voorschriften mits gemotiveerd. Wij kunnen ons vinden in de gekozen opzet.

6.7.3 Aanbevelingen Commissie BBV

Uit de nadere regelgeving en aanwijzingen van de commissie BBV blijkt dat de commissie graag ziet dat gemeenten meer toelichting gaan geven op hun grondbeleid. Ze doet daarop meerder plaatsen aanwijzingen of adviezen voor; een aantal daarvan zijn hiervoor al benoemd.

Verder adviseert de Commissie BBV om zaken zoals de toerekening van de bovenwijkse voorzieningen vast te laten leggen in de financiële verordening. Ook het opstellen van een grondprijzenbrief met een vastgestelde uitgifteprijs voor zowel maatschappelijke grond als intern door te leveren gronden wordt ook aanbevolen door de Commissie BBV.

Recent, in maart 2018, heeft de Commissie BBV een 'aanvulling notitie Grondexploitatie: winst nemen (PCC methode)' gepubliceerd. De Commissie BBV heeft naar aanleiding van vragen gemeend te komen met een nadere uitleg inclusief rekenvoorbeeld vooruitlopend op de actualisatie in 2018 van de Notitie Grondexploitatie.

³ Voor deze projecten is sprake van een faciliterend grondbeleid; immers de gemeente levert een bijdrage voor de inrichting maar heeft geen gronden in bezit.

De Commissie BBV stelt dat op basis van het realisatiebeginsel het tussentijds nemen van winst geen keuze is maar een verplichting die hieruit juist voortvloeit, maar wel met de nadrukkelijke kanttekening dat het voorzichtigheidsbeginsel het kader vormt. Voorts is de methode 'percentage of completion' (PCC) voorgeschreven voor het bepalen van de tussentijdse winstneming, waarbij rekening wordt gehouden met de fase waarin de exploitatie verkeert. En het resultaat dient op een betrouwbare wijze te kunnen worden vastgesteld (voldoende zekerheid, geen absolute zekerheid) op basis van de mate van de gerealiseerde kosten en opbrengsten.

Van belang is dat de gemeente beleid ontwikkelt ten aanzien van tussentijds winstnemen. Wij merken op dat de lopende grondexploitatie 'Mooi Bergen' verliesgevend is en derhalve de nieuwe notitie op dit moment geen effect heeft op de grondexploitatie en derhalve de jaarrekening.

7 SINGLE INFORMATION EN SINGLE AUDIT (SISA)

7.1 Algemeen

De verantwoording van ontvangen specifieke uitkeringen is als bijlage opgenomen in de jaarrekening. Hiervoor is een specifiek verantwoordingsmodel voorgeschreven. De bijlage is door ons conform de gegeven aanwijzingen van het Rijk gecontroleerd. Voor de hierbij eventueel geconstateerde bevindingen gelden op grond van artikel 5, lid 4 van het Besluit Accountantscontrole Decentrale Overheden (BADO) zwaardere rapporteringstoleranties dan de tolerantie, welke wij met uw raad zijn overeengekomen voor de controle van de jaarrekening. Wij hebben geconstateerd dat er voor de gemeente Bergen ten aanzien van 3 regelingen bij de jaarrekening 2017 een verantwoording met betrekking tot de voor een rijksbijdrage in aanmerking gebrachte bestedingen moet worden afgelegd.

7.2 Participatiewet/BUIG

De meest significante geldstroom in de SiSa van de gemeente Bergen betreft de subsidieregeling G2 (Gebundelde uitkering). Wij hebben tijdens de eindejaarscontrole nader afstemming gehad inzake de aansluitingen tussen enerzijds de uitkeringsadministratie, het beeld van uitvoering (d.w.z. een overzicht dat het sociaal domein toestuurde aan het Ministerie SZW) en anderzijds de financiële administratie. De bedragen in de definitieve SiSa-verantwoordingsinformatie 2017 zijn aangepast en de verschillen zijn intern afdoende verklaard.

De VIC op de Participatiewet over 2017 heeft geleid tot enige onzekerheden in de verwerking van (inkoop)facturen. Wij hebben om deze reden m.b.t. tot de BUIG zelf enkele aanvullende deelwaarnemingen uitgevoerd op facturen (m.n. de loonkostensubsidie en de BBZ). Hieruit zijn voor de SiSa geen afwijkingen geconstateerd.

7.3 Rapport van bevindingen

Wij hebben geen fouten of onzekerheden geconstateerd die de rapporteringstoleranties overschrijden. Ook zijn wij van mening dat de in de SiSa bijlage opgenomen gegevens deugdelijk tot stand zijn gekomen. De door het CBS voorgeschreven model tabel van bevindingen hebben wij als bijlage bij dit rapport toegevoegd. Dit format dient door uw gemeente samen met een aantal andere verplicht voorgeschreven verantwoordingsstukken voor 15 juli a.s. elektronisch bij het CBS te worden aangeleverd.

8 OVERIGE BEVINDINGEN

8.1 Fiscale aangelegenheden

Per 1 januari 2016 is de belastingplicht voor de vennootschapsbelasting voor gemeenten (en andere decentrale overheden) ingevoerd. Deze belastingplicht dient ertoe een gelijk speelveld te creëren ten opzichte van private ondernemingen.

Het lijkt er op dat de activiteiten plaats vinden in collectief verband (dat wil zeggen interne kring) of het is, althans tot op heden, structureel verlieslatend. Er is voor 2016 uitstel aangevraagd tot 1 juli 2018.

8.2 Automatisering

De controle van de jaarrekening is niet primair gericht op de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking en behoeft derhalve niet te leiden tot bevindingen die bij een speciaal gericht onderzoek wel naar voren zouden kunnen komen. Wij hebben bij de interim-controle al aandacht besteed aan het (nieuwe) ENSIA project en tevens overleg gehad met de CISO-functionaris. Wij hebben de opzet en werking van de autorisaties rondom de belangrijkste applicaties op hoofdlijnen beoordeeld en geconcludeerd dat hierbij nog de nodige verbeteringen wenselijk zijn.

In afstemming met de Werkorganisatie BUCH zal de IT-auditor van de Werkorganisatie BUCH de 'general controls' ten aanzien van de financiële kernapplicaties Key2Finance, SAP Cision, Suites4 het sociaal domein beoordelen in het doorlopend onderzoek ENISA. In dit kader is een werkplan toegezonden.

8.3 Voortgang ENSIA

ENSIA ("eenduidige normatiek single information audit") is een gezamenlijk project van enkele ministeries en de VNG/gemeenten. Het project heeft tot doel het ontwikkelen en implementeren van een zo effectief en efficiënt mogelijk ingericht verantwoordingsstelsel voor informatieveiligheid gebaseerd op de Baseline Informatiebeveiliging Nederlandse Gemeenten (BIG).

Uitgangspunt binnen ENSIA is dat aangesloten wordt op de gemeentelijke P&C-cyclus. Idee daarbij is dat het gemeentebestuur meer overzicht over de stand van zaken van de informatieveiligheid en kan hier ook beter op sturen. De IT-auditor heeft op verzoek van uw college een onderzoek uitgevoerd naar de mate waarin de Baseline Informatiebeveiliging Gemeenten is geïmplementeerd.

De zgn. collegeverklaring rondom ENSIA en de raadsinformatiebrief zijn beschikbaar. En net als de jaarrekening, is ook de ENSIA-verantwoording 2017 vastgesteld door de raad. De documenten zijn tevens aan de toezichthouders verstrekt.

8.4 Wet Normering Topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen (WNT) publieke en semipublieke sector en de hierin opgenomen publicatieplicht in de jaarrekening is van toepassing op topfunctionarissen, maar ook op de leden van het hoogst uitvoerende orgaan en het toezichthoudende orgaan. Op basis van de wet- en regelgeving valt de gemeente onder deze wettelijke regeling en dienen de WNT gegevens te worden gepubliceerd op basis van een vaste format. Het bezoldigingsmaximum voor een

topfunctionaris bedraagt voor 2017 € 181.000,-. De WNT-informatie over de gemeente is in de jaarrekening 2017 opgenomen. Op basis van het controleprotocol WNT dient de accountant bij de controleverklaring over de jaarrekening een oordeel op te nemen over de toepasselijke bezoldigingsmaximum in de WNT-verantwoording.

8.5 Fraude

De accountant is wettelijk verplicht om alle ontdekte fraudes te melden aan het bestuur. De accountant is verantwoordelijk voor het betrekken van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht, waarbij moet worden opgemerkt dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. Wij hebben zowel binnen het controleteam ('pre-auditgesprek') als met uw management overleg gevoerd waarbij nadruk is gelegd op eventuele mogelijkheden van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken en op preventieve maatregelen hiertegen.

Van het college hebben wij bij de afronding van onze controle een bevestiging bij de jaarrekening ontvangen dat er intern geen onregelmatigheden zijn geconstateerd. Daarnaast hebben wij bij de interim-controle en eindejaarscontrole zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd op de werking van interne beheersingsmaatregelen, memoriaalboekingen, schattingen en is gelet op significante en/of ongebruikelijke transacties in de financiële administratie. Wij hebben hierbij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude

8.6 Corruptie- en omkopingsrisico's

Uw gemeente maakt onderdeel uit van de overheidssector waarin corruptie kan voorkomen. Dit komt onder andere omdat veel transacties met een relatief grote omvang zijn, de transparantie over marktprijzen niet in alle gevallen voldoende is om te beoordelen en frequent zaken gedaan wordt met andere corruptiegevoelige sectoren (vastgoed, constructie, infrastructuur et cetera). Hierdoor hebben wij dit als aandachtspunt in onze controle meegenomen. Corruptie is een wereldwijd probleem waar het ook uw verantwoordelijkheid is om corruptie binnen de gemeente te voorkomen. Onze beroepsregels zijn in de praktijkhandreiking Corruptie, een relevant onderwerp in het kader van (controle) werkzaamheden van de accountant verder aangescherpt.

Wij constateren dat de gemeente Bergen c.q. BUCH nog geen overkoepelende risicoanalyse/anti-corruptiebeleid hebt opgesteld. In plaats hiervan is binnen uw organisatie wel sprake van verschillende maatregelen, die overigens al dan niet in 2017 (deels) hebben gefunctioneerd, als onderdeel van de operationele processen waaronder:

- Indiensttreding van (tijdelijk) personeel: antecedentenonderzoek, ambtseed;
- Personeelsbeleid omtrent het aannemen/verstrekken van giften;
- Inkopen en factuurverwerking: registratie door administratie, goedkeuring door budgethouder (aangevuld met een gegevensgerichte toets door de VIC op de prestatielevering);
- Aanbestedingen: intern inkoopbeleid in de vorm functiescheiding/betrokkenheid meerdere functionarissen bij het traject omtrent contractvorming met leveranciers;
- Omgevingsvergunningen: betrokkenheid van meerdere functionarissen bij het verstrekken van vergunningen evenals handhaving door de afdeling handhaving.

Gedurende onze controle hebben wij gegevensgericht, op basis van een deelwaarneming, transacties gecontroleerd en hebben hierbij de betreffende maatregelen terug zien komen. Hieruit zijn verder, na het eventueel opvragen van nadere documenten en bescheiden, geen bevindingen gecon-

stateerd. Wel zijn wij onlangs geïnformeerd dat er op dit moment een fraudeonderzoek door een specialistisch bureau wordt uitgevoerd. Het betreft een onderzoek met betrekking tot handelingen van een ambtenaar rondom aanbestedingsprocedures in voorgaande jaren. Naar wij hebben begrepen zijn er nog geen resultaten bekend. Of en in hoeverre deze handelingen een financieel effect kunnen hebben op de financiële positie of de jaarrekening van de gemeente Bergen is niet door ons vast te stellen.

Wij hebben het college geadviseerd na te gaan wat de mogelijkheden zijn om een overkoepelend anti-corruptiebeleid op te stellen – in BUCH verband – en te implementeren. En waar nodig aangevuld met trainingen of cursussen. In het verlengde hiervan moet dan uiteraard periodiek op enige wijze worden getoetst of de beheersmaatregelen als opgenomen in dit beleid zichtbaar worden nageleefd.

9 CONCLUSIE

9.1 Geconstateerde fouten en onzekerheden

De controle heeft primair tot doel een oordeel te geven over getrouwheid en rechtmatigheid. Uit onze werkzaamheden zijn geen andere controleverschillen gebleken dan hierna genoemd. De door ons gesignaleerde fouten of opmerkingen zijn allemaal verwerkt en/of gecorrigeerd in de voorliggende jaarrekening.

In paragraaf 5.6 hebben wij de fouten en onzekerheden rondom het sociaal domein benoemd, wij verwijzen daar naar voor de specifieke bedragen. Gemeten aan deze met u afgesproken normen voor onze controle (zie par. 2.3), komen de totale fouten en onzekerheden inzake de rechtmatigheid en getrouwheid niet uit boven de afgesproken goedkeuringstoleranties.

De conclusie luidt dat er voor de getrouwheid en de rechtmatigheid een goedkeurend oordeel in de controleverklaring komt.

9.2 Samenvatting bevindingen in dit rapport

De belangrijkste bevindingen en aanbevelingen naar aanleiding van de controle van de jaarrekening 2017 van de gemeente Bergen betreffen:

- a. ontwikkel en werk de IC per domein verder uit (IC-plannen);
- b. maak een kwaliteitsslag bij de verbijzonderde interne controle;
- c. beoordeel kritisch de (Europese) aanbestedingen van diensten en leveringen, let op bij externe inhuur;
- d. ontwikkel een praktische aanpak om te beoordelen of 'kleinere zorgverleners' de zorg ook feitelijk verlenen. Doe dat eveneens bij de verleende Pgb's;
- e. let op de diverse aandachts- en verbeterpunten rondom procesbeheersing Jeugdhulp en Wmo;
- f. stel voldoende kwalitatieve capaciteit beschikbaar voor de back-office functie Jeugdhulp en Wmo (heeft prioriteit);
- g. wikkel de financiële gevolgen van de vaststellingsovereenkomsten 2016 en 2017 af met de zorginstellingen;

- h. actualiseer Nota grondbeleid in verband met wijzigingen regelgeving en stel voor 2018 tevens een MPG op; betrek hierbij ook de strategische gronden en het facilitair grondbeleid;
- i. overweeg de aanbevelingen van de Commissie BBV (grondprijzenbrief, uitgangspunten bovenwijkse voorzieningen opnemen in financiële verordening, tussentijdse winstneming).

9.3 Controleverklaring

Wij hebben het college van burgemeester en wethouders van uw gemeente gemachtigd onze controleverklaring bij de jaarrekening 2017 van uw gemeente op te nemen. Onze oordelen zoals opgenomen in deze controleverklaring zijn als volgt:

Oordeel	Strekking
De getrouwheid	Goedkeurend
De rechtmatigheid	Goedkeurend

Hierbij zijn wij ervan uitgegaan dat de raad de nu overgelegde jaarrekening 2017 ongewijzigd vaststelt. Indien er nog wijzigingen worden aangebracht in de definitieve vorm van de jaarrekening dienen wij deze te beoordelen alvorens onze controleverklaring hierbij mag worden opgenomen.

Uit hoofde van onze controletaak hebben wij de financiële gegevens in de jaarrekening gecontroleerd. Naast de jaarrekening wordt er een jaarverslag, zijnde de verantwoording over de beleidsbegroting en financiële begroting, ter vaststelling aan uw raad aangeboden.

Wij hebben niet gecontroleerd op de in het jaarverslag opgenomen kengetallen en toelichtingen. Wij melden wel dat op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 213 lid 3 onder d Gemeentewet het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening.

Wij hopen u met vorenstaande van dienst te zijn geweest en zijn graag tot een nadere toelichting bereid.

Hoogachtend,
Ipa-Acon Assurance B.V.

mr. drs. J.C. Olij RA

Bijlage: Tabel van fouten en onzekerheden SiSa 2017

Bijlage: Tabel van fouten en onzekerheden SiSa 2017

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

TABEL VAN FOUTEN EN ONZEKERHEDEN 2017

Berichtgeverinformatie

Type overheidslaag: gemeente
Naam berichtgever: Bergen
Berichtgevercode: 0373
Rapportage-periode: 2017
Bestandsnaam: sisa_2017_060373_Tabel_fouten_en_onzekerheden.xls

Vindplaats

Deze tabel is in het rapport van bevindingen van de accountant te vinden op pagina:

28

Fouten en onzekerheden 2017

nr	Specifieke uitkering	fout of onzekerheid	financiële omvang (in €)	toelichting
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2018 (OAB)			geen opmerkingen
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet - gemeentedeel 2017			geen opmerkingen
G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen) gemeentedeel 2017			geen opmerkingen